

Teunis Bakker, kunstschilder uit de Purmer

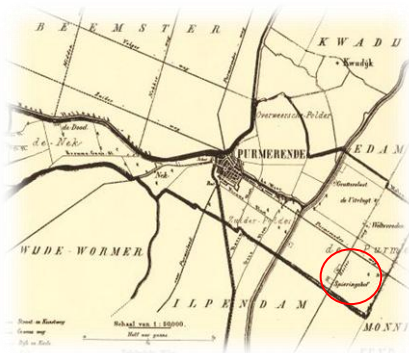
Inleiding

Na een gedegen opleiding aan tekenscholen en aan de Rijks-academie schilderde Teunis Bakker (1894-1964) zijn hele leven om den brode. Wars van moderne kunststromingen bleef hij schilderen in de oude Nederlandse schildertraditie: liefde voor het ambacht en aandacht voor het alledaagse leven het landschap en de portret-kunst.

Het zal ook de reden zijn dat weinig kunstwerken van Teunis in museumcollecties zijn opgenomen. Gelukkig bleef de nalatenschap - bestaande uit vele foto's, tekeningen, studiemateriaal en olieverfschilderijen - gespaard. Jarenlang hing het thuis bij familie aan de wand. De expositie is een mooie gelegenheid kennis te nemen van deze vergeten kunstwerken en ze voor een groot publiek te tonen.

Boerderij Spieringshof in de Purmer

Vijftien molens waren nodig om de Purmer droog te malen. Binnen drie jaar was de klus geklaard en in 1622 kon de verkaveling van ruim 2500 hectare plaatsvinden. De steden Edam en Monnickendam kregen als initiatiefnemers de grootste bezittingen.

In ruil voor medewerking aan deze onderneming kreeg Purmerend ook een aandeel in de droogmakerij. De meeste geldschietters kwamen uit Amsterdam zodat naast lokale regenten ook Amsterdamse kooplieden deel gingen uitmaken van het polderbestuur.

De investeerders stelden pachtboeren aan om hun bezit te exploiteren, ook kwam het voor dat ze hun kavel verkochten. Vooraf was bepaald dat elke honderdste morgen land werd bestemd voor de bekostiging van een predikant en voor het onderhoud van de kerk. Uit de opbrengst van deze kerkelanden werd in 1710 een schoolgebouw bekostigd. Het grootste deel van de drooggevalle gronden werd als grasland voor de veehouderij benut. Langs de Oosterweg werden enkele buitenplaatsen gebouwd met namen als Zwanenburg, Leeuwendaal, Zandwijk en Wolfenhoek.

zijn in de Beemster geboren echtgenote Neeltje Groot (1821-1900) waren van boerenafkomst; zij zetten het bedrijf op ruim 18 hectare weiland voort.

Dirk maakte als heemraad deel uit van het polderbestuur, terwijl hij voor de Hervormde Gemeente het ambt van diaken vervulde.

In 1859 kocht Dirk Bakker (1824-1897) de boerderij 'Spieringshof' op de Westerweg van de familie Teengs uit Edam. Zowel Dirk als

N. DONCAN, Notaris te Purmerend, zal op **Dinsdag 19 October 1897**, des middags 12 uur, in het Logement „de Dorle” te Purmerend, publiek verkoopen :
De algemeen gunstig bekende Boerderij, zeer goed onderhouden **Huismanswoning**, met ruime VeeSTALLING en Hooiberging, **Schuur**, groote **Boomgaard**, **Moestuin**, Erf en zes perceelen zeer hoogst vruchtbaar, **Weiland**, alles zeer gunstig bij en aan elkander gelegen in de Purmer, a/d Westerweg, gemeente Purmerend, bij de Kerk, tezamen groot 18 hectaren 99 aren 50 centiares.
Behoorende aan Mevrouw de Wed. D. **BAKKER** te Purmer.

Na zijn overlijden verkocht weduwe Neeltje Groot de boerderij aan de Nederduitsch Hervormde Gemeente te Ilpendam, terwijl de roerende goederen - inclusief koeien en schapen - publiek werden verkocht. Een gedwongen verkoop omdat het onroerend goed met een flinke hypotheek was bezwaard. Enige zoon Dirk (1856-1921), in 1891 getrouwd met Trijntje Heuvel (1862-1937), bleef als pachtboer wonen en werken op Spieringshof.

De Purmerbuurt

Op de kruising van de Westerweg en Purmerenderweg ontstond een buurtschap met een school en een kerk, deel uitmakend van de gemeente Purmerend.

In het gezin van Dirk en Trijntje werden vier kinderen geboren: Dirk (1891), overleden na acht weken, Neeltje (1892), Teunis (1894) en Dirk (1896).

Hoewel bestuurlijk ingedeeld bij Purmerend werd het buurtje meer als een buitengebied gezien. Belangrijke gebeurtenissen als dopen en trouwen konden plaatsvinden in het hervormde kerkje. Op de andere hoek van de Purmerenderweg stond de lagere school waar Teunis zijn eerste onderricht kreeg.

Een klein schooltje met hoofdmeester Blokker en een schooljuf als personeel. Teunis kreeg op zijn zesde verjaardag te maken met de leerplichtwet die vanaf 1 januari 1901 was ingegaan.

Als we weten dat hij hier zijn leerplicht vervulde onder het pedagogisch regiem van meester Blokker, dan kunnen we diens rol als opvoeder niet onderschatten. Naast de opvoeding in het gezin vormde het schoolmilieu een belangrijke factor.

Uit een correspondentie met B & W zijn enkele opvattingen van meester Blokker overgeleverd. In een brief aan het schoolbestuur laat hij zien dat kinderarbeid en schoolverzuim nog hand in hand gingen.

In een lang citaat geeft hij blijk van een moderne pedagogische instelling.

“Op mijne school werd vroeger prijsuitdeeling gehouden, doch die is afgeschaft omdat het bijna niet is te vermijden hierbij onbillijk te zijn.

De vlugste leerlingen krijgen gewoonlijk de mooiste prijzen en kent men alle omstandigheden, dan zou men dikwijls anders moeten handelen. Ik neem een voorbeeld.

Een 12-jarige jongen met middelmatige vermogens moet elken morgen om vier uur het bed uit om vader in de boerderij te helpen.

Hij doet op school zeer goed zijn best, verzuimt nooit een enkelen schooltijd, maar door bovengenoemde arbeid staat hij bij andere kinderen achter. Zulk een knaap moest een eersten prijs hebben en krijgt mogelijk een heel geringe. En dit geval staat niet op zich zelf. Huiselijke opvoeding en omstandigheden der ouders zijn factoren van machtigen invloed op de vorderingen."

Het is niet bekend of Teunis al op jonge leeftijd bij het boerenwerk werd ingeschakeld en dus vroeg uit de veren moest.

Blokker toonde zich in ieder geval betrokken bij de leerlingen die aan zijn zorg werden toevertrouwd.

Zoals hij ook in het geweer kwam tegen het voorstel om schoolreisjes af te schaffen

"Dagen en weken tevoren wordt er door de jeugd over gesproken. De kinderen komen in streken, waar zij in den regel anders niet zouden komen en wanneer de onderwijzer op zoo 'n reisje meer dan een schaapherder is, wordt een massa gezien en opgemerkt dat later in de school bij aardrijkskunde en stelonderwijs rijke vruchten draagt."

De schoolreisjes die voerden naar het strand en naar 't Gooi moeten voor Teunis de ogen hebben geopend voor het leven buiten de dijken van de Purmerpolder.

Er zijn aanwijzingen dat hij na de lagere school in de Purmer voor zijn vervolgopleiding de openbare lagere school met uitgebreid leerplan (ook wel met MULO aangeduid) in Purmerend heeft bezocht. Hier kon naast de gewone vakken onderwezen worden in wiskunde en moderne talen. Zeker is dat hij in 1909 door zijn vader - 'landbouwer D. Bakker' - werd ingeschreven op de Stadstekenschool in Purmerend.

De Stadstekenschool (1909-1913)

De lange geschiedenis van de Tekenschool begint met de benoeming van Andries Leijendorp, die op 10 mei 1826 met de lessen van start ging. Na diverse behuizingen maakte gemeentearchitect Faber een bestaand woonhuis op de Gouw geschikt als nieuw schoolgebouw. Tot het einde in 1962 werd hier aan aanstaande timmerlieden, schilders en behangers vak onderricht gegeven.

De school omvatte een driejarige avondcursus voor jongens vanaf 12 jaar. Hoewel in het laatste kwart van de negentiende eeuw de school ook werd opengesteld voor meisjes, maakten die hier weinig gebruik van. De toeloop van leerlingen werd op een gegeven moment zo groot dat kandidaten een toelatingsexamen moesten doen. Ook uit de buitengemeenten kreeg de school vele aanmeldingen.

De bewaard gebleven leerlingenlijsten laten de namen zien van tientallen bekende plaatsgenoten die hier hun vakopleiding kregen; fotograaf Zijp, scheepsbouwer Moerbeek en de architecten Mart Stam en Jan Plas kregen hier hun eerste onderricht.

Als docenten waren kortere of langere tijd aan de school verbonden; W. Penaat, meubelontwerper, architect J.J.P. Oud en graficus Jac. Jongert.

Elk jaar werd een tentoonstelling georganiseerd, waarop resultaten van de leerlingen werden geëxposeerd. Na voltooiing van de studie werd een diploma uitgereikt. Toen Teunis op relatief late leeftijd - hij was 15, terwijl er ook jongens van 12 in zijn klas zaten - zijn opleiding als schilder begon kreeg hij vooral te maken met zijn leraar handtekenen Jac. Jongert.

Vanaf 1905 was Jongert verbonden aan de school en hij had kort na zijn aantreden een nieuwe leergang geschreven om de lessen op een moderne manier in te richten.

Naast het natekenen van gipsafgietsels en wandplaten introduceerde hij het systematisch ontwerpen met behulp van passer, liniaal en tekendriehoek.

Jongert had met dit construeren van ornamenten kennism gemaakt in zijn eigen opleiding. Zijn aanpak leidde tot protesten bij leerlingen die geen serieuze artistieke ambitie hadden maar slechts belangstelling voor praktische kennis en vaardigheden.

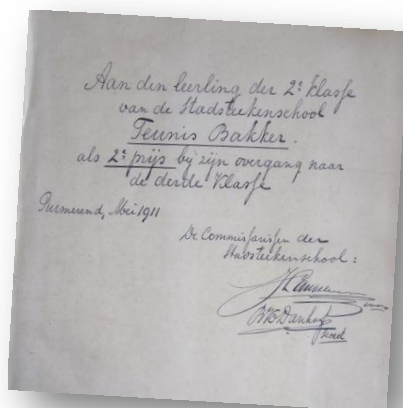
De meeste leerlingen hadden behoefte aan vakkennis als voorbereiding op hun latere beroep als smid, timmerman, machinist of huisschilder.

Er is geen aanleiding om te denken dat Teunis zich onder de klagers bevond. Zowel bij de overgang naar de tweede als naar de derde klas viel hij in de prijzen bij de jaarlijkse tentoonstelling. De geschenken boeken over kunstgeschiedenis werden in zijn nalatenschap aangetroffen. Aangezien de lessen op de Stadstekenschool 's avonds van 18.30 tot 21.00 uur plaatsvonden, zal

Teunis genoeg tijd hebben gehad zich nuttig te maken op de boerderij en tevens om zijn tekentalent te ontplooien.

Bekend is dat hij in 1912 nog een prijsje in de wacht sleepte - met een tekening naar de natuur - bij een expositie in de Huisvlijtschool van de Purmerendse werkliedenvereniging Vooruit.

Opmerkelijk is dat hij zich op 1 april 1913 zonder einddiploma liet uitschrijven. Waarschijnlijk hield dit verband met het feit dat hij gezien zijn leeftijd toe was aan een andere uitdaging. In voornoemd jaar deed hij namelijk toelatingsexamen voor de Rijksnormaalschool voor Tekenen- en Schilderenonderwijzers.

Rijksnormaalschool voor Tekenonderwijzers (1913-1916)

In 1913 begon Teun aan de vierjarige dagopleiding van de Normaalschool die zich bevond op de zolders van het Rijksmuseum.

Voor het lesgeven aan het middelbaar onderwijs was een

tekenakte door de overheid verplicht gesteld. Na vier jaar kon Teunis in theorie als bevoegd docent aan de slag in het onderwijs. Het is de vraag of hij met deze ambitie aan de studie is begonnen.

Zo'n twee jaar lang moet hij de reis van de Purmer naar Amsterdam hebben gemaakt, totdat het gezin ging verhuizen naar Oostzaan.

De reden dat Dirk Bakker zijn bestaan als pachtboer inruilde voor een onzekere toekomst in de Zaanstreek lag in de zakelijk-familiaire sfeer. Het begon met dochter Neeltje die in 1915 trouwde met Pieter Dral en ging wonen in de Kerkbuurt te Oostzaan. Een jaar later vestigde het hele gezin Bakker zich in Oostzaan, waar Dirk met zijn schoonzoon een vismeelfabriek begon. Fabriek was een groot woord voor een bedrijf waar ondermaatse vis werd vermalen en vervolgens als pluimveevoer doorverkocht.

Pluimveehouderij was een bekende bedrijfstak in Oostzaan. De eieren van kippen en eenden werden door handelaren verkocht aan de Zaanse beskuitbakkerijen. Het compagnonschap was geen lang leven beschoren: de watersnood in 1916 bracht de eendenhouders veel schade toe, waarvan ze niet meer herstelde.

Voor Teunis had het faillissement van zijn vader in zoverre gevolgen dat op financiële bijstand waarschijnlijk niet meer gerekend kon worden. Na vier jaar sloot hij zijn studie af aan de Normaalschool en koos voor een vervolgopleiding aan de Rijksacademie waarvoor hij in 1916 met goed gevolg het toelatingsexamen aflegde.

De Rijksacademie van Beeldende Kunsten van Amsterdam (1916-1924)

Hoewel Teunis met goede afloop het toelatingsexamen had afgelegd, was hij vervolgens niet geslaagd voor het overgangsexamen. Waarschijnlijk lagen hieraan financiële problemen ten grondslag.

We zijn hierover ingelicht middels een brief van de schilder G.H. Breitner in antwoord op een schrijven van Teunis. In de brief, die in diens nalatenschap werd gevonden, schrijft Breitner dat hij zijn best zal doen het schoolgeld voor hem betaald te krijgen, maar dan moet hij wel de zekerheid krijgen dat Teunis in staat zal zijn de lessen met zekere regelmaat te volgen.

In afwachting op antwoord verzoekt Breitner aan hem om hem enkele figuurstudies, olieverfschilderijen en krijttekeningen te laten zien om een indruk te krijgen van zijn vorderingen. Teunis moet in deze periode korte tijd in de leer zijn geweest bij deze bekende kunstschilder.

In de jaren erop volgend slaat Teunis zich met succes door de opleiding heen. In de stamboeken der leerlingen krijgt hij de waardering 'uitmuntend' voor ijver en maakt hij goede vorderingen. De laatste twee jaar beschikte hij zelfs over een loge - een eigen werkruimte - op de Academie. Bekende leraren die hem richting gaven in zijn kunstontwikkeling waren professor A.J. Derkinderen, J.H. Jurres en N. van der Waay.

Artistieke ontwikkeling

In 1919 was Teunis lid geworden van de in hetzelfde jaar opgerichte kunstenaarsvereniging De Zaankanter. Bij de eerste expositie met werk van onder anderen Freek Engel en Jaap Kaal was hij aanwezig met een tiental schilderijen. In dagblad De Zaanlander liet de recensent zich lovend uit:

"Van T. Bakker, Oostzaan, zijn eenige portretten geëxposeerd met een vijftal landschappen, vooral één portret (No. 8) is heel mooi van toon, warm en fijngevoelig, de kleurwaarden zijn ten opzichte van elkaar evenwichtig. Dit is een schilderij dat aan den koper met kunstzin en gevoel verheugenis kan brengen."

Eer viel Teunis ten deel in 1921 toen hij in het kader van de Cohen-Gosschalk-wedstrijd een tweede prijs ontving uit handen van professor Derkinderen.

Zijn geldzorgen werden verlicht door een subsidie uit het Davidsfonds van de Maatschappij Arti et Amicitiae.

Bovendien kreeg hij een driejaarlijkse koninklijke subsidie, een erkenning die op zijn visitekaartje met trots stond vermeld: Pensionaire van Hare Majesteit de Koningin.

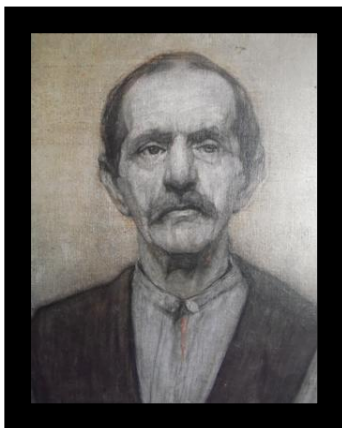
Teunis begon naam te maken. Hij nam deel aan enkele exposities en zijn werk hing in 1922 bij kunsthandel Kurvers & Van Luit te Haarlem.

Arti et Amicitiae

In 1926 werd hij door de ballotagecommissie van de Maatschappij Arti et Amicitiae toegelaten als lid, wat hem een podium bood om zijn werk voor een groot publiek onder de aandacht te brengen.

Het herdenkingsboek van Arti et Amicitiae ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan geeft een indringend kijkje in het kunstlievende verenigingsleven.

De uitspraak 'een bolwerk van artistiek conservatisme' van een van de samenstellers van het boek geeft treffend weer hoe deze vereniging zich manifesteerde. De behoudende kunstopvatting lag ook ten grondslag aan de opzet van exposities.

Elk jaar werd in de verenigingszaal op 't Rokin een voorjaars- en een najaarsexpositie gehouden waarop werken van leden te koop werden aangeboden. Een kunstwerk van Teunis, getiteld *Trapje*, werd in 1926 door de vereniging gekocht ten bate van een verloting der vereniging

tot bevordering van beeldende kunsten.

In de catalogi van verkoopexposities zijn vanaf 1926 tot 1962 werken van Teunis vertegenwoordigd. In zijn overlijdensjaar 1964 werd hij postuum nog met een groepstentoonstelling herdacht.

Zelfs tijdens de oorlogsjaren bleef Arti tentoonstellingen organiseren. Zowel de vereniging als de meeste individuele leden hadden zich aangemeld bij de Kultuurkamer, een daad waarvoor enkele leden zich later voor ereraden moesten verantwoorden. Een principiële stellingname tegen de bezetter zou betekend hebben dat een kunstenaar zonder inkomsten bleef. Teunis was met drie schilderijen in 1942 ook deelnemer aan een tentoonstelling van Nederlandse kunst in het Rijksmuseum, georganiseerd door de Nederlandsche Volksdienst in samenwerking met de Kultuurkamer.

Na de oorlog kon men de aansluiting met de moderne kunst niet echt maken.

Teunis met zijn gedegen opleiding voor figuratieve kunst, toegespitst op de kennis van anatomie en perspectief moest toezien hoe een abstracte schilder als Karel Appel succes oogstte met - zoals hij zelf zei: *“ik rotzooi maar een beetje an”*

De stillevens, landschappen en portretten van Arti-schilders raakten uit de gratie en uit beeld. De toekomst was voor de experimentele kunst van onder andere de COBRA-groep, die in 1949 zijn eerste expositie in het Stedelijk Museum in Amsterdam kreeg.

Atelier op Rapenburg

Inmiddels hadden zich binnen het gezin weer enkele ontwikkelingen voorgedaan. In 1921 was vader Dirk Bakker

overleden, terwijl broer Dirk het huis had verlaten en in Amsterdam op de Duivendrechtselaan nummer 131 was gaan wonen. In 1926 verlieten moeder Trijntje en zoon Teunis Oostzaan en gingen samen inwonen bij Dirk in Amsterdam. Broer Dirk had een vaste betrekking als ambtenaar bij de gemeente en nam alle woonlasten op zich. Inmiddels had Teunis kennis gekregen aan Geertje van den Brink, een wijkver-

pleegster en ook woonachtig in Betondorp. Zij trok na het overlijden van moeder Trijntje in 1937 bij de broers in en deed het huishouden. Tijdens de oorlogsjaren kreeg ook broer Dirk een relatie, wat uitmondde in een huwelijk met Clara Aurik (1913-1974). Het was behelpen in dit klein bemeten huis met twee stellen.

In de jaarboekjes van Arti staat Teunis vanaf 1926 geregistreerd op zijn atelier met adres Rapenburg 87. In dit ruime atelier - Teunis huurde een gedeelte van de tweede verdieping van een achterhuis en een gedeelte van de zolder - gaf hij privéles tekenen en schilderen. Zijn neef - Dirk Bakker van de vierde generatie, geboren in 1946 - wist zich nog de ruimte op Rapenburg te herinneren. Er stonden veel prullaria die hij op de vlooienmarkt op het aangrenzende Waterlooplein had gekocht. Deze attributen kregen een plek op zijn stillevens.

Teunis schilderde portretten in opdracht, waarvoor de personen in zijn atelier poseerden. Ook betaalde hij modellen om voor hem te poseren. Hij kon moeilijk afstand doen van zijn schilderijen, zodat hij soms een duplicaat maakte dat hij voor zichzelf hield. Eens kreeg hij van een bewonderaarster de vraag of zij een keer een bezoek mocht brengen aan zijn atelier, omdat zij in Arti werk van hem had gezien:

“Mijn vriend was zeer verrukt van uw stilleven met chineesch zwaard en overwoog het te koopen. Van de heer Engelbrecht vernam ik indertijd dat u uw werken niet graag verkoopt doch daar Arti nu twee zeer mooie aquarellen te koop aanbood, hoop ik dat u ons verzoek zult inwilligen.”

Teunis was vaak in zijn atelier getuige het grote aantal portretten, stillevens en werk met titels als:

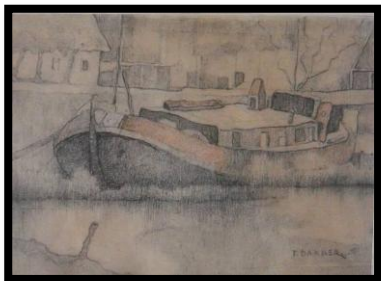
‘Hoekje van mijn atelier’, ‘Stemmig hoekje van het atelier’.

Atelierhoekje bij de kachel’ en ‘Vanuit mijn atelierraam’.

Teunis kon met zijn kunstproductie een bestaan opbouwen, hoewel het geen vetpot was.

Hij verkocht via Arti nu en dan een schilderij, de gemeente Amsterdam kocht op zeker moment een aantal aquarellen en hij maakte ook kleine potloodtekeningen van boerderijen en landschappen die hij ingelijst en wel aan de man bracht voor ongeveer fl 25,-.

Verder gaf hij incidenteel privées en verdiende hij geld met opdrachten. Naast de huurpenningen voor zijn atelier hoefde hij niet bij te dragen in de huur van het samen met zijn broer bewoonde huis in de Duivendrecht-

selaan. Over zijn financiële situatie zijn we door hem zelf ingelicht middels een bezwaarschrift aan de belastingdienst. De brief is gedateerd 20-11-1948:

“De grond waarop u meent mij uw invordering te zenden is mij niet duidelijk.

Ik heb altijd een zorgelijk bestaan gehad en zoowel voor als na de oorlog een zuinig leven geleid opdat ik niet van anderen afhankelijk behoefte zijn.

De geheele oorlogstijd heb ik bij mijn broer inwonend geweest, terwijl ik na de oorlog zeer tot mijn spijt gedwongen zelfstandig moest wonen omdat mijn broer inmiddels was getrouwd en mijn inwooning daar een hinderpaal voor dit huwelijk ging opleveren. Ik ben toen de bovenverdieping van bovengenoemd perceel (Rapenburg 87 - red.) gaan bewoonen hetgeen mij de noodige installatiekosten heeft gekost, terwijl nu ik niet meer bij mijn broer woon, ik gezien de slechte verdiensten vanzelfsprekend in moet teren.

Het gezegde ‘Ik kan het zout van de aardappelen niet verdienen’ is ten volle op mij toepasselijk.”

Teunis veroorlooft zich hier een leugentje om bestwil.

Tot zijn dood toe woonde hij in Betondorp, getuige de herinneringen van Dirk Bakker, de in 1946 geboren zoon van

Dirk en Clara:

“Vaak hoorde ik mijn vader en moeder tegen hem zeggen: ‘Waarom wil je niet op je atelier wonen? Er is daar ruimte genoeg. En voor Geertje zou het ook wel eens prettig zijn een eigen leven te leiden.’ Maar hij durfde niet. Hij was bang voor zijn huisbaas, die door Teunis werd beschreven als een gevaarlijke slechterik die hem de bewoning ‘op straffe des doods’ verbood.

Geertje was een sterke levenslustige vrouw die graag samen met Teunis in een eigen woning een gezin had willen stichten. Het is er nooit van gekomen: Teunis was er niet toe te bewegen. Uiteindelijk is zij bij hem weggegaan en ze trouwde later met een alleenstaande bejaarde die ze voordien wekelijks in haar wijk verzorgde. Het moet een niet te beschrijven dreun voor Teunis zijn geweest.”

In de herinnering van neef Dirk vertrok hij elke dag keurig in pak vanuit de woning in de Duivendrechtselaan naar zijn atelier op Rapenburg: *“Voor elke bekende op straat lichtte hij zwierig de gleufhoed. Altijd had hij een leren aktetasje aan de hand, een oud vettig attriboot waar meestal een onzje kaas en ander broodbeleg in werd meegenomen.”*

Soms trok hij er met zijn schildersezels op uit maar de

reikwijdte van zijn tochtjes bleef beperkt te zien aan de titels van zijn schilderwerken: 'Molentje te Vinkeveen', 'Zomernamiddag in Muiderberg', 'Oud pompje te Nunspeet', 'Afgebroken molen te Abcoude' en 'Dorpsrand te Duivendrecht'.

Teunis voelde zich miskend en misdeeld als kunstenaar.

Vooral Willem Sandberg, directeur van het Stedelijk Museum moest het in zijn ogen ontgelden.

Diens moderne museaal beleid gaf geen kansen aan kunstenaars die zich toelegden op traditioneel-ambachtelijke kunst.

Neef Dirk maakte hem in zijn puberjaren mee en beschreef de laatste vijf jaar van zijn leven:

"Oom Teunis las de kranten van mijn vader. Het Noordhollands Dagblad, Het Wierings Weekblad, Het Parool, De Echo en De Waarheid. Hij had een leesbrilletje met halve glazen zonder pootjes. Het

brilletje kneep zichzelf vast op de neus. Hij knipte zorgvuldig alle artikeltjes uit, die zijn afkeer van moderne kunst en zijn gevoel van miskend kunstenaar te zijn bevestigden.

De laatste jaren zonder Geertje had hij zo z'n vaste dag- en weekindeling. 's Zondagsmiddags was hij altijd te vinden in het Tropenmuseum. 's Avonds mocht ik hem dan meestal uitnodigen met ons mee te eten.

Dan bleef hij daarna bij ons in de kamer. Dronken koffie en luisterden naar de draadomroep.

Teunis was zeer geïnteresseerd in politiek."

"In de dagen door de week bezocht hij zijn zuster Neeltje in de Derde Oosterparkstraat, ging hij naar de kunstenaars-sociëteit Arti et Amicitiae op 't Rokin en gaf hij privéles op z'n atelier.

De stad uitreizen deed hij nooit. Ook ging hij nooit met vakantie. Ik heb hem in die vijf jaren nooit bezig gezien met een nieuw schilderij. Hij had kennelijk genoeg geproduceerd. Edoch heb ik een schets gevonden van het uitzicht uit zijn raam op Betondorp. Is na 1958 gemaakt. Misschien wel zijn laatste werk.

Kort voor zijn overlijden werd Teunis vanwege afbraak van de voormalige Jodenbuurt nog gedwongen te verhuizen naar een atelier in de Nes. Aangezien zijn huurcontract voor zijn atelier op Rapenburg op 31 januari 1963 afliep, mogen we aannemen dat hij hier weinig tijd zal hebben doorgebracht. Teunis stierf op 28 maart 1964.

SCHILDERSATELIERS
VOOR
DAMES en HEREN
te AMSTERDAM
RAPENBURG 87
MODEL en STILLEVEN
ALSMEDE OPLEIDING VOOR ADMISSIE-EXAMEN
RIJKSSCHOLEN.
BILLIJKE CONDITIES.
Men kan ten allen tijde toetreden.

Docent T. BAKKE
Oud-Pensionaire van
H.M. de KONINGIN

Colofon

Tekst

Jack Otsen

Voor de tekst is gebruik gemaakt van archiefmateriaal uit Arti et Amicitiae, het Gemeentearchief Zaanstad, het Rijksarchief Noord-Holland en het Waterlands Archief.

Afbeeldingen

- p. 1 Zelfportret Teun Bakker, olieverf op paneel, 63 x 54.5 cm, 1925-1926. (Dirk Bakker)
- p. 1 Kaart van Purmerend met Spieringshof door J. Kuyper, 1866. (Waterlands Archief)
- p. 2 Boerderij met Jacob en Trijntje Bakker-Heuvel de oom en moeder van Teunis. (Dirk Bakker)
- p. 2 Boedelveiling van Neeltje Groot, 22-09-1897 (Waterlands Archief)
- p. 3 Teun, Neeltje en Dirk Bakker (Dirk Bakker)
- p. 4 Purmerschool, achterste rij rechts, meester Blokker, 3^e van rechts Dirk Bakker, ca. 1907. (Dirk Bakker)
- p. 5 Het land rond Spieringshof met rechtsachter het Purmerkerkje. (Dirk Bakker)
- p. 6 Stadstekenschool op de Gouw. (Purmerends Museum)
- p. 7 Teunis op de Stadstekenschool. (Dirk Bakker)
- p. 7 Ornamenttekening Stadstekenschool, aquarel . (Dirk Bakker)
- p. 8 2^e Prijs overgang naar derde klas Stadstekenschool, mei 1911. (Dirk Bakker)

- p. 9 Rijksacademie van Beeldende Kunsten. (Dirk Bakker)
- p. 10 Rijksacademie van Beeldende Kunsten. (Dirk Bakker)
- p. 12 Inschrijvingskaart Arti et Amicitiae. (Maatschappij Arti et Amicitiae Amsterdam)
- p. 12 Portret De Vries (Kolenmannetje), olieverf op linnen, 52 x 46 cm, Arti Prijs 1926. (Dirk Bakker)
- p. 13 Stilleven met koperen pot op stoel, olieverf op paneel, 136 x 106 cm. (Dirk Bakker)
- p. 14 Rapenburg 87, het huis met de trap. (Stadsarchief Amsterdam)
- p. 15 Teunis in zijn atelier op Rapenburg 87. (Dirk Bakker)
- p. 16 Schip, potloodtekening, 18.5 x 24.5 cm, welke Teun verkocht voor ca. fl. 25,-. (Nel Bruin-Dral)
- p. 17 Teunis en Geertje, 1943. (Dirk Bakker)
- p. 18 Teun in zijn atelier op Rapenburg 87. (Dirk Bakker)
- p. 18 Oude huizen te Muiderberg, aquarel, 54 x 56 cm . (Nel Kottmann)
- p. 19 Schets van het uitzicht uit zijn raam op Betondorp, na 1958. (Dirk Bakker)
- p. 20 Visitekaartje. (Dirk Bakker)
- p. 20 Pasfoto. Teunis (Dirk Bakker)

Vormgeving

Saskia van den Berg

Uitgave bij de tentoonstelling :

Teunis Bakker, Kunstschilder uit de Purmer

© Purmerends Museum, 2011